

Gerichte weglatingen in de uitvoering van de Torahrol

<< wat er *geen* deel van uitmaakt >>

Een onopvallende 'out-fit' van de Torahrol

Wat niet direct zo opvalt aan de uitvoering van een Torahrol is dat er heel wat wèggelaten wordt, wat in gedrukte Hebreeuwse bijbels wél voorkomt. De lezer begint te realiseren (en waarderen) dat dat niet zomaar, maar bewust en met gegronde redenen gebeurd is, en het wordt spannend om die redenen op te sporen en te begrijpen. Bijbelonderzoekers van het OT in Universiteiten zijn geschoold en vertrouwd gemaakt met de gebruikelijke uitgaven van de Hebreeuwse Bijbel, in Massoretische vormgeving, d.w.z. gevocaliseerd, met accenten en leestekens, Massora magna en parva in de marges, enz. In de regel wordt er geen Torahrol getoond of gebruikt wanneer men Hebreeuws krijgt en colleges over *Inleiding van het OT* volgt, en heb je als student en later als onderzoeker geen idee van wat er in de Torahrol staat en niet staat.

Op een gegeven moment wordt duidelijk dat eenvoud van uitvoering een belangrijke beweegreden was om tal van elementen wat betreft schrijfwijze, indelingen, uitspraak- en voorleespraktijken *niet* op te nemen in de Torahrol, en die aan de mondelinge traditie over te laten. De waardeschatting van die weglatingen laten we graag aan de belangstellende onderzoekers en studenten zelf over, en stellen hieronder een lijst op van wat ontbreekt t.o.v. van wat gewoonlijk wel opgenomen wordt in Hebreeuwse bijbels (i.c. de Pentateuch) en bekend is bij bijbelonderzoekers.

1. Afwezigheid van een algemene benaming

De algemene titel Sefer Torah of kortweg Torah, is weggelaten als aanduiding van het gehele werk, en werd niet opgenomen aan de buitenkant van de rol, noch binnen de rol (aan het begin of op het eind). Evenwel, kort voor de Voorlezing in de Synagoge, als de Torahrol omhoog geheven en getoond wordt aan de gemeente, wordt gezegd 'dit is de Torah'.

Het was geen gebruik om door externe label ('titlos') de inhoud en herkomst van de rol aan te duiden. Dat was ook niet zo nodig in de religieuze praktijk van alledag. Opgemerkt kan worden dat die titel herhaaldelijk intern voorkomt in de Torahrol zelf. Het is de naam die de Eeuwige aan zijn Openbaringen gaf. In Rabbijnse en Christelijke geschriften werd wel verwezen naar het 'boek der Wet' (Hebr. *sefer Torah*, Gr. *biblion tou Nomou*), d.w.z. boekrol der Wet.

2. Afwezigheid van de naam van de schrijver

De naam van de schrijver, in de zin van *auteur*, van de integrale Torahrol, zoals die voorligt en eeuwenlang handschriftelijk overgeleverd werd, wordt niet vermeld en is wellicht doelbewust weggelaten. Alle gebeurtenissen in de Torahrol werden, van begin tot eind, vanaf een zekere afstand, in de 3de persoon, en vanuit een alwetend en eeuwig oogpunt beschreven door een niet-nader aangeduide woordvoerder (de *narrator*). In de receptiegeschiedenis van Joodse en Christelijke gemeenschappen wordt Mozes uitdrukkelijk voor de schrijver en samensteller van de gehele Torahrol beschouwd en wordt er, als een 'specifieke passage' aangehaald wordt, verwezen naar 'en Mozes zegt' en ook als de 'gehele Torahrol' bedoeld wordt.

Binnen de Torahrol als geheel werden opeenvolgende openbaringen door G-D aan Mozes bekend gemaakt en die werden door hem in mondelinge en schriftelijke vorm aan het volk Israel overgedragen. Mozes handelde bij alles wat hij deed in opdracht van God, ook als schrijver (*sofer*). De Eeuwige Zelf is Sofer.

3. Afwezigheid van afzonderlijke deel- of boektitels

Er zijn geen subtitels van de afzonderlijke delen van de Torah (de 'vijf boeken'), dus Bereschieth, Shemoth, Vajikra, Bamidbar, Debarim komen niet als hoofdjcs boven een nieuw gedeelte voor, er zijn daarvoor in de plaats 4 open regels gelaten. In feite zijn de namen van de vijf delen (boeken) ontleend aan de beginwoorden van de parashiyoth of leestukken, herkenbaar aan voorafgaande open regels of ruimtes.

4. Afwezigheid van nummering van de vellen perkament

Torahrollen dienen van perkament (kelaf) gemaakt te zijn en papyrus is niet geoorloofd voor dit doel. De aaneengenaaide losse vellen (bladen) perkament zijn ongenummerd. Wellicht was dat minder nodig in de *rol*traditie, dan het geval is bij het gevouwen boek (de *codex*vorm).

5. Afwezigheid van gekleurd perkament

Gekleurde perkamenten vellen (purper bijv.) zijn niet toegestaan, ze mogen alleen heel blank zijn en met diep zwarte inkt beschreven.

6. Afwezigheid van tinten inkt

Verschillende kleuren inkt zijn niet toegestaan, alles is in zwarte inkt geschreven. Dus ook geen rode inkt voor nummeringen of om aanwijzingen te geven, zoals in Griekse bijbels.

7. Afwezigheid van letterhoogte verschillen

Er zijn, in het algemeen gesproken, geen letterhoogte verschillen van het consonanten schrift, zoals initialen en capitalen, behalve dat de eerste letter (Beth) wat groter is en een beperkt aantal bijzondere letters in de Torahrol.

8. Afwezigheid van inspringen of uitspringen van letters

Er zijn geen inspringingen of uitspringingen van letters t.o.v. de verticale kantlijnen die de kolommen afbakenen.

9. Afwezigheid van uitspraaktekens en accenten

Er ontbreken Massoretische vocaaltekens en er zijn ook geen accenten. Van de voorlezers wordt een diepgaande studie en praktische oefening van het lezen van het Hebreeuwse consonanten schrift gevraagd om zich de uitspraak en daarmee verbonden betekenis eigen te maken (zie notitie over de *Tikkun: Torah model voor voorlezer en schrijver*).

10. Afwezigheid van zangtekens voor synagogale Torahvoordracht

Er zijn geen zangtekens boven of onder de letters die de gezongen voordracht aanduiden en regelen. Ook dat wordt overgelaten aan de mondelinge overdracht en leerscholen.

11. Afwezigheid van afkortingen van namen of woorden

Er zijn geen afkortingen van namen of woorden (zoals de vele *abbreviaturen* in de Griekse bijbels). En zeker niet van de godsnamen. Ook zijn verstrengelde letters (*ligaturen*) niet toegestaan.

12. Afwezigheid van afbrekingen van namen of woorden

Er zijn geen afbrekingen van namen of woorden aan het eind van regels, niet van lettergrepen en niet van enkele letters (zoals in de Griekse bijbels). Wel worden eindletters en soms ook in het midden van regels letters verlengd geschreven.

13. Afwezigheid van doorlopend schrift

De woorden zijn niet aaneensluitend geschreven (*scriptio continua*), d.w.z. er zijn spaties tussen de woorden. Die zijn in zinvolle eenheden verdeeld over de regel, met kleine spaties tussen de letters ('haarbreedtes') en iets grotere spaties tussen de woorden (1 letterteken).

14. Afwezigheid van leestekens

Er zijn geen leestekens opgenomen om zinnen en zinsdelen te onderscheiden met punten, dus geen sof passuq, en andere interpunctie tekens. Het wordt dus aan de lezer overgelaten om begin en einde van verzen en verseenheden, vragende zinnen, directe redes, uitroepen, te herkennen.

15. Afwezigheid van hoofdstuk nummeringen

De gebruikelijke hoofdstukken indelingen en nummeringen die uit veel later tijd stammen ontbreken geheel (zie notie *Parashiyoth: Torahrol leesstukken*).

16. Afwezigheid van versnummeringen

De gebruikelijke versindelingen en nummeringen die uit veel later tijd stammen ontbreken ook op dit niveau (zie notie *Parashiyoth: Torahrol mondelinge pasuq indelingen*).

17. Afwezigheid van commentaren in marges

Er zijn geen aantekeningen of commentaren in de marges opgenomen, zoals in humash handschriften en edities, dus geen Massora parva en Massora magna.

18. Afwezigheid van colophons

Er zijn geen namen van schrijvers (in de zin van *kopiïsten* van de Torahrol), jaar en plaats van schrijven, of andere opmerkingen aan het eind opgenomen van de hand van de schrijver of later. De sofer heeft zijn werk anoniem verricht en heeft er voor gezorgd dat zijn persoonlijke gegevens niet bekend zijn.

Wellicht is dat de regel omdat het om het Woord Gods handelt, en daar deze vorm van wegcijfering passend is. Ook worden er geen opdrachtgevers of bezitters genoemd.

19. Afwezigheid van ornamenten en decoraties

Er zijn geen ornamenten boven, tussen of onder de geschreven tekst. De letters zijn overigens wel geornamenteerd met kalligrafische haaltjes en met kroontjes boven de letters.

20. Afwezigheid van ikonografie

Er zijn geen handgeschilderde afbeeldingen (miniaturen) opgenomen van welke aard dan ook. Ikonografie is niet toegestaan in Torahrollen.

Selecte Bibliografie

- Ludwig Blau, 'Das Schreiben der Sefer Thora', in *Soncino-Blätter*, 1 (1925-26), 16-28.
- L. Blau, *Studien zum althebräischen Buchwesen und zur biblischen Literatur und Textgeschichte*, Strassburg, 1902.
- Shlomo Ganzfried, *Keset-ha-sofer*, Brezovica, Slovenia, 1835.
<http://www.hasoferet.com/halakha-for-scribes/keset-ha-sofer/>
- Yisrael Meir Kagan, *Mishnah Berurah* (Hebrew: משנה ברורה "Clarified Teaching"), 1904.
Shulḥan Arukh Orach Ḥayyim, siman 32, Concerning writing tefillin with the commentary of the *Mishnah Berurah*. (translation Jen Taylor Friedman, 2006)
- Moses Maimonides, *Mishneh Torah*, Sefer Ahavah [The Book of Love (of God)]:
Tefillin, Mezuzah and Sefer Torah (Ch. 1, 7-10). Translated by Eliyahu Touger.
http://www.chabad.org/library/article_cdo/aid/682956/jewish/Mishneh-Torah.htm